ALUMNES DEL REIAL COL.LEGI DE CIRURGIA DE BARCELONA (1760-1843) DEL BAIX EMPORDÀ

JOSEP Mª MASSONS

LA SITUACIÓ DE LA CIRURGIA AL BAIX EMPORDÀ EN EL MOMENT DE LA CREACIÓ DEL RCC. DE BARCELONA

Com tots els demés catalans, quan al Baix Empordà la gent es posava malalta recorria a dues menes de professionals: als metges o als cirurgians. Els metges estudiaven a la Universitat i gaudien d'una bona consideració social.

Els cirurgians, en canvi, es formaven al costat d'un altre cirurgià com ho feien i ho fan els fusters o els mecànics d'automòbils avui dia. L'únic control de llurs coneixements era un exàmen teòric per part d'uns metges delegats del «Protomedicato» (un Tribunal que hi havia a Madrid format pels metges personals del rei) els quals atorgaven la corresponent autorització per a exercir la cirurgia.

Aquests cirurgians s'establien en un poble obrint una botiga on es dedicaven simultàniament a la Barberia i a la Cirurgia. El nombre de cirurgians era sempre més gran que el de metges, atès que molts pobles petits

Sigles:
RCC = Reial Col.legi de Cirurgia.
AUC = Arxiu de la Universitat de Cervera.

no tenien altre sanitari que un cirurgià-barber. Els coneixements d'aquells artesans eren més aviat modestos, per bé que no faltaven exemples de gent habilidosa i estudiosa o que havia tingut ocasió de rebre una bona formació com la dels ex-alumnes del Col.legi Bruguera a Montpeller on hi anaven joves gironins o per haver adquirit en campanyes militars una experiència especial.

Julià[1] ens parla d'una trepanació practicada amb èxit l'any 1744 a Sant Feliu de Guíxols. Però tots aquests casos eren excepcions. El nivell general de preparació científica i tècnica dels nostres cirurgians era pobríssim.

Però acabada la guerra de successió l'any 1714 es va iniciar a Espanya el procès -que va durar més d'un segle- dit de la Il.lustració. Un grup d'homes aristòcrates i intel.lectuals van arribar a la convicció que Espanya era un país «demasiadamente pobre», a causa de la falta de cultura i del poc amor al treball.

El primer pas havia de consistir en què tothom -universitaris, artesans, pagesos, navegants, etc...- aprenguessin bé llur ofici. Això es va fer a base d'enviar joves becaris a estudiar a França, a Holanda, a Anglaterra i, a la vegada, afavorir la instal.lació a Espanya d'industrials estrangers disposats a crear empreses noves, com la confecció de catifes, la fabricació de rellotges, etc...

Tota aquesta labor va ser difícil a Espanya amb l'excepció de tres centres que per ordre d'importància van ser Catalunya, el País basc i la ciutat de Càdis que monopolitzava tot el comerç amb les immenses colònies americanes. A Catalunya es va produïr el fenòmen (que tots nosaltres hem viscut) del Japó i d'Alemanya, dues nacions derrotades i arruïnades que s'han situat en primera línia de la economia mondial.

Catalunya humiliada per la derrota militar de 1714 i ofegada per les contribucions d'un cadastre abusiu, es va oblidar de tot això, es va posar a treballar de valent i no va deixar ni un pam de terra sense explotar; és més va «trencar» el bosc convertint-lo en vinyes a base de crear feixes de terra amb marges als vessants de les muntanyes i va organitzar una esquadra d'embarcacions comercials i no va descuidar el modernitzar indústries tradicionals com la fabricació de paper, els teixits de les menes més variades, les puntes de coixí i la conversió dels vins de baixa qualitat en aiguardent. Aquest moviment renovador va afectar també la cirurgia.

L'any 1699 va nèixer a Vilallonga del Camp, Pere Virgili. Els seus ascendents paterns eren tots pagesos però en els materns hi havia un ca-

(1) Benet Julià. Gimbernat *4*, 33, 1985.

pellà, un metge i un cirurgià. A casa seva no hi havia recursos per fer-ne un hereu, ni tampoc per a enviar-lo a Cervera a cursar Medicina. Van optar per la solució barata:entrar d'aprenent a l'obrador d'un cirurgià-barber. Primer a Constantí, després a Tarragona i quan feia les pràctiques a l'hospital d'aquella capital va ser captat com cirurgià per a un Regiment que va anar primer a València i poc temps després a unir-se a les forces que pretenien recuperar Gibraltar.

Allí va conèixer un cirurgià francès -Jean de la Combe- aleshores cap dels cirurgians adscrits a la Marina de Guerra. La Combe que va saber endevinar la enorme intel.ligència d'aquell jove cirurgià li va explicar com eren preparats a França els cirurgians i el va invitar a servir la Marina dins de la qual La Combe volia crear una escola d'on sortissin bons cirurgians.

Virgili va fer a la Marina una carrera meteòrica i l'any 1748 va aconseguir crear, amb la protecció del ministre Marquès de la Ensenada, una escola de cirurgians a Càdis. Aquell Col.legi era un internat. Hi van acudir alumnes de tot arreu. Naturalment, que els andalusos integraven el grup més nombrós però, a continuació, venien els catalans malgrat els 1.000 kilòmetres llargs que separen Càdis del Principat.

L'èxit d'aquell Col.legi que va enviar els seus millors alumnes a les embarcacions de guerra i va anar dotant amb els sobrants moltes poblacions d'Espanya i adhuc d'Amèrica, va determinar la creació a Barcelona l'any 1760 d'un establiment similar destinat a assortir l'Exèrcit.

Però Virgili -que gaudia del favor reial- va voler que el «seu» Col.legi controlés tots els cirurgians de Catalunya, perseguint als que no tenien cap títol i obligant als joves a passar un mínim de tres anys estudiant a Barcelona. Virgili va voler també prestigiar l'exercici de la cirurgia i va exigir que els alumnes aprovessin un Batxillerat previ amb coneixements de Llatí i Filosofia.

Aquells joves sortien del Col.legi amb el títol de «Cirujanos Latinos» (o sigui que tenien la categoria d'universitaris) dels que va establir 4 categories: els de 9 exàmens que es podien establir a Barcelona o a qualsevol lloc d'Espanya i d'Amèrica, el de 5 exàmens amb dret a obrir botiga a Girona, Tarragona, Lleida, Cervera, Vic, Manresa i Tortosa, els de 3 exàmens (aviat suprimits) i els de 2 exàmens que podien fer-ho a qualsevol de les altres poblacions de Catalunya.

Virgili va veure també que no tothom tenia els diners suficients per a enviar un noi a un centre important on es podés preparar pel Batxillerat en Filosofia i Llatinitat i va decidir atorgar títols a joves sense aquells coneixements. Eren els cirurgians romancistes que sortien del Col.legi amb dues menes de títols. El de cirurgià romancista de 2 exàmens (un teòric i un pràctic i cinc anys d'estudi) i els romancistes d'un exàmen i

tres anys d'estudi, dits també sagnadors. La diferència entre uns i altres eren que els primers podien practicar tota classe d'intervencions, mentre que els sagnadors s'havien de limitar a practicar sagnies, arrencar queixals, etc... és a dir, practicar la cirurgia menor. Una altra limitació dels sagnadors era que no podien establir-se en pobles de més de 300 habitants.

Aquest sistema va durar fins l'any 1795 en què Antoni Gimbernat -l'alumne més il.lustre de Virgili- va modificar els estudis dels cirurgians llatins. En comptes de les distincions en el nombre d'exàmens va establir els tres graus que hi havia a les Universitats. Primer aprovaven la revàlida de Batxiller en cirurgia mèdica, passaven a Llicenciats i més tard -si volien- podien arribar a Doctors en cirurgia mèdica. Els romancistes van quedar igual.

L'any 1799 Gimbernat va intentar reunir els estudis de medicina i cirurgia en una sola carrera. La reforma només va durar un any, però al 1827 Pere Castelló ho va aconseguir. El Col.legi de Barcelona -apart de romancistes- atorgava títols de Batxiller, Llicenciat o Doctor en medicina i cirurgia.

El sistema d'ensenyament era molt bó i molt exigent. Al costat de les classes teòriques hi havia demostracions i disseccions anatòmiques i, més endavant, classes amb presentació de malalts i assistència a operacions quirúrgiques. El primer obstacle que els alumnes havien de superar era el de la seva matriculació.

Els era exigida la presentació dels documents següents: 1/ Certificat dit de «vita et moribus», és a dir de bona vida i costums estès per les autoritats locals, 2/ Acreditació d'haver practicat la cirurgia al costat d'un cirurgià establert i aprovat, 3/ Set partides de baptisme -la de l'estudiant, dos dels pares i quatre dels quatre avis- complementades amb una declaració de vàries persones, tot per a demostrar la «limpieza de sangre», és a dir que en la seva ascendència no hi havia hagut ningú moro, ni jueu, ni sentenciat pel Tribunal de la Inquisició.

Finalment, als que volien cursar la carrera de Llatinitat els era demanada la presentació del títol de Batxiller en Llatí i Filosofia o certificació d'haver cursat els estudis corresponents. Tots aquests documents havien d'estar avalats per tres notaris. Aquesta documentació era -moltes vegades- difícil d'obtenir i això explica el fet de Pere Fàbrega i Ferrer (de Torroella de Montgrí) que es va matricular el 7 de setembre de 1764 quan ja havia aprovat dos cursos, perquè la Direcció de l'Escola es feia càrrec de les dificultats i impartia classes i examinava tot i esperant l'arribada dels papers[2].

(2) AUC. *167*, 41.

De manera semblant van admetre a les classes a Francesc Negre i Cadenet (de Corçà) el 4 d'octubre de 1785 fent constar que li faltava «la fee de práctica»[3].

Hem vist com els que s'acontentaven amb cursar els estudis de cirurgià romancista no se'ls exigia cap mena de certificat sobre llur preparació. Al cap dels anys es va veure que la caligrafia i la ortografia d'alguns era lamentable (Francesc Puig, professor del Col.legi des de 1760 fins 1782 deia d'ells que eren «analfabéticos»)[4]. Amb la reforma de Gimbernat se'ls va demanar un exàmen de cultura general i, sobre tot, de Gramàtica. Així consta al llibre de matrícula de Grau Dellunder, matriculat el 19 de setembre de 1798" «después de un examen de Gramática»[5].

Les classes començaven el 2 d'octubre i acabaven al juny, moment en què començaven els exàmens de cada any. Aquests exàmens se'n deien «particulares». L'alumne era preguntat al primer any sobre les matèries que havia cursat. Al segon, però, l'exàmen abarcava les d'aquell any i de l'anterior i així successivament, de manera que al sisè curs l'alumne rebia sis notes. L'aprovat era de les classes següents:«mediano, bueno y sobresaliente». Un suspens -en deien «reprobado»- en les matèries de l'any, suposava repetir el curs. Un suspens de les assignatures dels anys passats, obligava a una repassada d'aquelles matèries. Tancava els diferents cursos l'exàmen final de revàlida davant d'un Tribunal. Aquí no hi havia notes però l'alumne sortia aprovat amb els tres vots del Tribunal (*némine discrepante*) o per dos vots favorables i un desfavorable (a «pluralidad de votos»). Evidentment, no era el mateix tenir a l'expedient de revàlida un o altre mena d'aprovat.

De manera similar, el que era «reprobado» podia ser-ho per dos vots a un o per tres vots. La conseqüència de la qualitat d'un exàmen de revàlida era el temps assenyalat per a un nou exàmen, que anava des d'un any en els casos de notòria insuficiència fins a mesos o adhuc dies com va ser el cas de Joaquim Montells de La Bisbal suspés de la revàlida en medicina i cirurgia el 4 de desembre de 1829 i aprovat el 12 del mateix mes[6].

El que va succeïr amb la gent del Baix Empordà queda reflectit en els Quadres I i II.

(3) AUC. *170,* 598.

(4) Josep Mª Massons.- Francesc Puig i els cirurgians del seu temps. Publicacions del Seminari Pere Mata, 1993, p. 109. D'ara en endavant: F. Puig.

(5) AUC. *175,* 80.

(6) AUC. *142,* 88.

QUADRE I

Nom	Matri.	Graduació, data i classe	Nota
ALBONS			
Abdó Puig		Exerceix 11.5.1767	7
Josep Gatius Pons	1832	Llic. med. cir. 1838	8
Francesc d'A. Basart Romanos	1840	2on. curs 1843	9
BEGUR			
Antoni Barceló	?	19.1.1758 Cir. Protomed.	10, 11
Francesc Barceló Gelí	?	Batx. 1792 Grad. med. 1795. Cervera	12
Antoni Feliu Barceló	?	Sag. Doc. 1771	13,14
Joan Mirandes	?	Grad. med. 1771. Cervera	15
Francesc Gelí	?	Dr. med. 1776	16
Josep Barceló	?	Dr. med. Montpeller. Doc. 1821	17
Josep Forgas Mató	1803	Rom. 2 exàm. 1812	18
Antoni Barceló Mató	1819	(?)	19
Josep Puig Pi	1819	Sag. 1826. Llic. med. cir. 1829	20
Pere Frigola Corredor	1821	(?)	21
Francesc Marquès Mauri	1823	Batx. Arts 1825	22
Pere Pi Pi	1824	Llic. med. cir. 1831	23
Josep Portulas Carreras	1836	Sag. 1841	24
Francesc Barceló Mauri	1844	Batx. med. cir. 1849	25
LA BISBAL			
Domènec Ferrer Mir	(?)	Batx. 1755. Grad. 1772	26
Antoni Constantí	(?)	Cir. Protomed. 19.2.1756	27
Llorenç Font Matalí	(?)	Batx. 1757. Grad. 1759. Med. Osca 1798	28
Manuel Colomer	(?)	Batx. med. 1757. Osca	29
Joan Blanch	(?)	26.9.1759 Cir. Protomed.	30
Josep Manca Pérez	1764		31
Ferran Coll Matalí	1769	Grad. 1778. Llatí 2 exàm.	32
Ignasi Pujades	(?)	Batx. 1771. Grad. med. 1773. Osca	33
Miquel Beiras	(?)	Batx. med. Irache. Grad. 1771	34
Dalmau Colomeda	(?)	Batx. med. 1773. Osca	35
Francesc Casellas	(?)	Grad. 1776. Cervera	36

ABREVIATURES

Batx. = Batxiller.
Cat. = Catedràtic.
Cir. = Cirurgià.
Cir. mèd. = Cirurgia mèdica.
Doc. = Documentat.
Dr. = Doctor
Est. = Establert.
Exam. = Exàmen.
Filo. = Filosofia
Grad. = Graduat.
J. de San. = Junta de Sanitat.
Med. = Medicina
Med. cir. = Medicina i cirurgia.
Nat. = Natural.
Protomed. = Protomedicat.
R.A.M.B. = Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona.
Rom. = Romancista.
Sag. = Sagnador.

Manuel Manca Peres	1772	Grad. 1777. Llatí 2 exam.	37, 38
Gaietà Coll Matalí	1786	Rom. 2 exam. 1797	39
Antoni Roig Dispés	1789	Rom. 2 exam. 1798	40, 41
Esteve Beiràs Albert	1795	Batx. Arts 1803. Llatí 1805	42
Domènec Coll Matalí	1801	(?)	43
Antoni Bofill	1805	Batx. Filo. 1807	44
Francesc Manca	1805	(?)	45
Antoni Campamar Nadal	1814	Llic. cir. mèd. 1821	46
Francesc Carol Malleu	1814	Rom. 2 exam. 1821	47
Pelegrí Caselles Roig	1814	Llic. med. cir. 1832	48
Josep Coll Espiell	1814	Rom. 2 exam. 1819	49
Lluís Colomer Vicens	1814	Batx. Filo. 1820	50
Josep Font Call	1814	(?)	51
LLorenç Petit Vidal	1814	Llic. cir. mèd. 1816	52
Josep Ribes Martí	1814	Llic. cir. mèd. 1824	53
Abdó Saló Pla	1815	(?)	54
Pere Gorgoll Rossell	1819	Intrusisme 1823	55
Pere Gorgoll Ullastres	1820	Sagnador 1824	56
Joaquim Montells Mirambell	1822	Llic. med. cir. 1829	57
Francesc Caselles Roig	1825	Llic. med. cir. 1832	58
Joaquim Caselles Bacó	1826	(?)	59
Ramon Cama Nogués	1829	(?)	60
Gaietà Coll Bassa	1830	Llic. med. cir. 1837	61
Antoni Desayre Frígols (Frigola)	1834	(?)	62
Esteve Casas Manca	1835	Batx. med. cir. 1845	63
Francesc de Prat Camps	1836	Llic. med. cir. 1844	64
Pere Guich Dalmau	1837	Sagnador 1840	65
Francesc D'A. Leon Casellas	(?)	1837 Preceptos de Hig. med-moral. Metge	66
Joaquim Casas Manca	1837	Sagnador 1840	67
Narcís Tintorer Poch	1842	Rom. 2 exam. 1847	68
Narcís Català Beya	1844	Batx. med. cir. 1849	69
Eusebi Oliveras Torner	1846	(?)	70

CALONGE DE LES GAVARRES/CALONGE DE LA COSTA BRAVA

Martí Balmanyà	(?)	Batx. med. 1758 Osca.	71
Miquel Balmanyà	(?)	Batx. med. 1758 Osca.	72
Esteve Vila Camps	1767	Sagnador 1771	73
Pere Maspera	(?)	Batx. med. 1768 Osca.	74
Joan Vila Camps	1769	Grad. Llatí 3 exam. 1773	75, 76
Josep Vila Camps	1772	Grad. LLatí 9 exam. 1778	77, 78
Esteve Marturià Fernel	1774	Llatí de 9 exam. Cat. Reial Col. 1793-1807	79
Josep Comadira		Grad. med. 1775. Cervera. R.A.M.B.	80
Miquel Vidal Balmanyà	1776	Sagnador 1782	81
Salvador Vidal Balmanya	1781	Dexó el estudio 1785	82
Narcís Piferrer Roura	1789	Suspés 1790, 1791, 1792	83
Jaume Vilar Sureda	1797	Cinquè curs 1803	84
Salvador Roure Mont	1814	Llic. cir. mèd. 1816	85
Miquel Buscarons Vidal	1815	Sagnador 1821	86
Josep Buscarons Vidal	1821	Llic. med. cir. 1828	87
Narcís Buscarons Vidal	1824	Rom. 2 exam. 1844	88

CASTELL D'ARO

Francesc Bas	(?)	Cir. Protomed. 1745	89
Francesc Bas Roquer	(?)	Cir. Protomed. 1745	90
Joan Nogué	(?)	Cir. Protomed. 1745	91
Bonaventura Barceló	(?)	Batx. Osca 1768. Grad. a Cervera	92
Salvi Fontanella Calvet 1793	(?)		93

COLOMERS

Pere Quintana Falgueras	(?)	Batx.1796 Grad. med. 1799.València	94
Joaquim Ministral Cortada	1777	Rom. 2 exam. 1784	95, 96
Josep Ministral Cortada	1784	Expulsat 1792	97
Sebastià Quintana Falgueras	1799	Llatí 1804	98
Joaquim Ministral Padrisa	1805	Rom. 2 exam. 1817	99
Josep Ministral Falgueras	1834	Sagnador 1839	100
Antoni Falgueras Libori	1838	(?)	101

CORÇA

Jordi Mont	(?)	Batx. 1753 Grad. med. 1772. Osca	102
Tomàs Torrent		1766, metge exercint a Corçà	103
Narcís Mont Riera	(?)	Batx. 1795 Grad. med. 1796. Osca	104
Jaume Carbonell Fuster	1769	Llatí 2 exam. 1776	105, 106
Salvi Martí Comas	1769	Rom. 2 exam. 1773	107
Francesc Martí	(?)	Batx. med. cir. Osca. Grad. 1772	108
Josep Carbonell Fuster	1775	Sagnador 1779	109, 110
Francesc Negre Cadanet	1785	S'absentà 1786	111
Francesc Pardas Romaguera	1792	Rom. 2 exam. 1802	112
Josep Carbonell Martí	1794	(?)	113
Francesc Marsal Muy	1798	(?)	114
Jacint Marsal Muy	1798	Rom. 2 exam. 1804	115
Joaquim Pardes Romaguera	1799	Llatí 1805 . Llic. med. cir. 1830	116,117
Ignasi Martinell Palau	1806	Rom. 2 exam. 1816	118
Narcís Oliveras Aloy	1807	Llic. cir. mèd. 1814	119
Josep Vidal Puig	(?)	Llic. med. cir. 1823	120
Josep Mont Compte	1828	Sagnador 1831	121
Pere Font Ferrer	1829	(?)	122
Francesc Carbonell Ferrer	1834	Llic. med. cir. 1844	123
Narcís Mont Compte	1834	Llic. med. cir. 1844	124
Jordi Mont Compte	(?)	Sagnador 1834	125
Josep Mont Compte	1840	Batx. med. cir. 1845	126

GARRIGOLES

Miquel Mitjans Toer			
Joher ?	1834	Batx. med. cir. 1840	127

MONTRAS

Salvi Oliu Castellà	1824	(?)	128

PALAFRUGELL

Ramon Riera Basta		Batx. 1751 i Grad.	
		med. Osca	129
Damià Riera Bonet	1764	Llatí 5 exam. 1766	130, 131
Raimon Riera Mascarós	1764	Llatí 3 exam. 1773	132,133

Joan Gali Carreras	1764	Metge militar	134,135
Josep Galí	1764	Grad. med. 1766. Cervera	136
Francesc Grassot Cortada	1768	Llatí 2 exam. 1775	137, 138
Joan Esteva	(?)	Grad. med. 1772. Gandia	139
Jaume Dalmau Brancós	1770	Rom. 2 exam.	140, 141
Joan Bonet	(?)	Grad. 1771. Dr. med. Gandia	142
Josep Galceran	(?)	Grad. 1771. Batx. med. Cervera	143
Jaume Pannon Calvet	1771	Rom. 2 exam. 1775	144, 145
Josep Barris	(?)	1772, metge	146
Martí Girbau Barceló	1772	(?)	147
Joan Miquel	(?)	1773 med. Osca	148
Joan Prats Serra	1776	5è curs 1781	149
Pelegrí Pagès Vergonyós	1778	Llatí 9 exam. 1783	150, 151
Fidel Sastre	(?)	1779 med. Osca	152
Francesc Riera Vidal	(?)	1780 med. Osca	153
Antoni Deulofeu Jofra	1783	Rom. 2 exam. 1789	154, 155
Joan Marquès	(?)	1796 med. Osca	156
Antoni Riera	(?)	Batx. 1799. Grad. med. 1802. Osca	157
Josep Martí Corredor	1815	Llic. cir. mèd. 1820	158
Càndid Marquès Salamó	1819	Rom. 2 exam. 1824	159
Francesc Bonet Miquel	1828	Llic. cir. mèd. 1835	160
Rafael Fargas Cruañes	1836	Llatí 2 exam. 1842	161
Francesc Sagrera Grassot	1836	Llic. med. cir. 1850. Med. homeòpata	162, 163
Bonaventura Deulofeu Co	1838	Sagnador 1846	164

PALAMOS

Josep Prats	(?)	1756 med. Osca	165
Antoni Cadanet Agustí	(?)	Batx. 1757. Grad. med. 1758. Osca	166
Pau Pradell Figuerola	(?)	Grad. med. 1761. Osca	167
Miquel Mañalich Prats	1763	Sagnador 1770	168,169
Simó Moret Martí	1763	Abandona l'Escola 1764	170
Salvador Moret Martí	1771	(?)	171
Bernat Vinyals Capdevila	1771	Rom. 1776	172
Pere Armenter Gorgoll	1772	(?)	173
Francesc Prats	(?)	Batx. 1773. Grad. med. 1775 Cervera	174, 175
Rafael Baulida	(?)	Grad. med. 1774. Cervera	176
Francesc Viñals Capdevila	1774	Rom. 2 exam. 1779	177, 178
Miquel Botet Fina	1780	Sagnador 1788	179
Miquel Mañalich Planas	1794	Sagnador 1801	180
Alex. Marquès Roura	1794	Sagnador 1802	181
Domènec Botet Dardé	1805	(?)	182
Domènec Moret Sardó	1816	Llic. cir. mèd. 1822	183
Simó Moret Sardó	1823	Llic. med. cir. 1830	184
Martí Aymerich Avellí	1824	Batx. Filo. 1827	185
Narcís Coll Vehí	1840	Músic i poeta, metge	186
Josep Boy Deulofeu	1830	Llic. med. cir. 1837	187
Josep Solo Deulofeu	1830	Llic. med. cir. 1837	188
Agustí Aimerich Salvà	(?)	Batx. med. cir. 1830	189
Joan B. Botet Forn	1831	Llic. med. cir. 1838	190
Martí Rimbau Moré	1832	Aprovat 6è curs llatí. 1838	191
Josep Prats Pagès	1833	Aprovat 4art curs 1837	192

Narcís Castañé Quintana	1835	(?)	193
Joan B. Bou Mont	1836	Metge de la Soc. de la Emulació. Llic. med. cir.	194
Miquel Solo Deulofeu	1836	Sagnador 1837	195
Josep Bou Mont	1836	Llic. med. cir. 1845	196

PALAU SATOR

Francesc Garrigolas Puig	1779	Llatí 9 exam. 1785	197, 198
Boi Farran Salvà	1780	Rom. 2 exam. 1785	199, 200

PALS

Pere Monjo	(?)	1752 med. Osca	201
Joan Sitges	(?)	1776 med. Osca	202
Joan Sitjàs Busquets	(?)	Batx. 1776 Grad. med. 1778. Osca	203
Esteve Molinas Casà	1795	Rom. 2 exam. 1815	204
Josep Torres Torres	1796	Batx. med. cir. 1813	205
Francesc Molinas	1803	1843 metge. Col.lab. al Repertorio médico	206
Joan Pi	1805	(?)	207
Joan Sitges	1805	(?)	208
Francesc Sitges Ros	1807	(?)	209
Josep Julià Climent	1818	Rom. 2 exam. 1824	210
Francesc Molinas Prat	1826	Llic. med. cir. 1833	211
Josep Barceló Segaró	1834	Llic. med. cir. 1843	212
Joan Martínez de Huete Sitges	1834	Sagnador 1844	213
Esteve Molinas Prats	1835	Llic. med. cir. 1842	214
Martí LLibert Arnall	1840	(?)	215
Jaume Pi Rustellet	1840	Sagnador 1848	216
Miquel Pi Rostollet	1840	Sagnador 1846	217
Pedro Martínez de Huete Sitjas	1841	Sagnador 1848	218

LA PERA

Miquel Marsal Basa	1773	Rom. 2 exam. 1778. Barna 1785	219, 220
Jacint Marsal Basa	1773	Sagnador 1778	221, 222
Ignasi Marsal Serra	1802	Batx. cir. mèd. 1808?	223
Joaquim Marsal Serra	1814	Llic. cir. mèd. 1819	224
Josep de Bahí Casabó	1838	(?)	225
Narcís Marsal Sorribas	(?)	Batx. med. cir. 1847	226

RUPIA

Abdó Puig Barceló	1766	«No asiste» 1767	227
Joan Puig Mestres	1769	Rom. ? 1783	228
Jaume Brancós Roig	1783	Llatí 2 exam. 1792. Dr. 1807	229, 230
Thomàs Vila Aymerich	1784	«No compareció» 1785	231
Nicolau Quirch	(?)	Grad. 1786 Dr. med. 1796. Cervera	232
Vicenç Brancós Roig	1807	Llatí 1807 (era rom.)	233
Francesc Moner Matas	1815	Rom. 2 exam. 1821	234
Carles d'Amatller Julià	1817	Sagnador 1817	235
Joaquim Pagès Roig	1825	Llic. med. cir. 1832	236
Joan Atmetller Maranges	1831	Llic. med. cir. 1838	237

SANT FELIU DE GUIXOLS

Thomàs Falp	(?)	1765 establert Dr. med.	238
(?) Pannon	(?)	Cir. Protomed. +1765	239
Joan Saguer	(?)	1767 reg. municipal. Dr. med.	240
Feliu Cabañes Viñoles	1767	Cir. 2 exam. 1776	241, 242
Jordi Llagostera Gell	1770	(?)	243
Simeó LLigoña	(?)	Batx. 1771. Grad. med. 1775 Osca. Est. 1798	244
Bonaventura Ronsart Martorell	1771	Rom. 2 exam. 1780	245
Benet Soliveras Clapera	1772	5è curs 1777	246
Grau Pujol	(?)	Cir. documentat 1774	247
Romà Passapera	(?)	Cir. documentat 1774	247
Gabriel Parera	(?)	1774 Cir. de la Marina Membre de la J. de San.	248
Feliu Compañó Barceló	1774	Llatí 2 exam. 1779	249, 250
Domènec Romeu	(?)	Grad. 1775 Batx. med. Osca	251
Francesc Marsal	(?)	1781 Cir. est. a S. Feliu	252
Salvi Castellà	(?)	1784-85 est. metge	253
Pere Martí Carreró	1792	(?)	254
Narcís Quintana	(?)	1794 cir. de l'hospital	255
Josep Aulet	(?)	1795 metge militar destacat al 1795	256
Ramon Español	(?)	1795 metge militar destacat al 1795	257
Bonaventura Ronsart Sobrevia	1804	Rom. 2 exam. 1811	257 bis
Domingo Patxot	(?)	1811-1814 autoritat local. Dr. med.	258
Felip Benicio Rigau Foix	1814	Llic. cir. mèd. 1819	259
Andreu Geroni Cabra Archer	1820	Llic. med. cir. 1829	260
Manuel Lligoña Saguer		Dr. med. estab. 1821	261
Crist. Mauri Molines	1835	Batx. med. cir. 1841	262
Francesc Castellà Conques	(?)	Sagnador 1839	263
Eliseu Forest Cardona	(?)	Batx. med. cir. 1846	264

SANT SADURNI DE L'EMPORDA (DE L'HEURA)

Josep Ferragut Font	1770	Grad. 1774 Rom.	265
Pere Ferragut Mesaller	1822	Batx. Arts al Col. de «San Victoriano»	266

SANTA CRISTINA DE LA VALL D'ARO

Abdón March Barceló (*)	1770	Sagnador 1779	267, 268
Abdón March Cunill (*)	1770	Sagnador 1779	269
Salvi Mollà Morató	1797	(?)	270
Esteve Canet Pastor	1836	Llic. med. cir. 1843	271, 272

(*) Segurament són la mateixa persona.

SERRA DE DARO

Llorenç Puig Coll	1838	Sagnador 1842	273

TALLADA

Jaume Mayor Ribas	1839	Sagnador 1842	274

TORROELLA DE MONTGRI

Antoni Comes	(?)	Batx. med. 1754 Osca	275

Antoni Concas Ospital	(?)	Batx. med. 1754 Osca	276
Joan Darder	(?)	Batx. med. 1754 Osca	277
Narcís Planas Casanovas	(?)	Batx. 1781 Grad. med. 1782. València	278
Josep Camps	(?)	Cir. Protomed. 3.8.1757	279
Narcís Carbó	(?)	Cir. Protomed. 20.9.1759	280
Bautista Escardo	(?)	Cir. Protomed. 23.3.1760 (nat. de Tortosa)	281
Pere Fàbrega Ferrer	1764	Exam. de 1763 a 1765	282
Manuel Roig Salvi	1765	Rom. 2 exam. 1772	283
Narcís Guilló Aulet	1770	Sagnador 1775	284, 285
Joan Grimany Vidal	1770	Rom. 2 exam. 1775	286
Joan Julian Ferran	1773	Marxà al 3er curs 1782	287
Felip Bernosell Púbol	1774	(?)	288
Mateu Pou Franquet	1774	Sagnador 1781	289
Jaume Corós	(?)	1775 metge	290
Francesc Duran	(?)	Batx. med. 1775. Osca estab. a Barna	291
Esteve Puig Burgada	1775	Sagnador 1780. Estab. a Verges	292, 293
Baltasar Pou Franquet	1778	Rom. 2 exam. 1783?	294
Grau Grau	1778	Establert 1777	295
Pere Curós	(?)	Grad. med. 1780.Cervera	296
Jaume Massaguer	(?)	Batx. med. 1780. Osca	297
Esteve Coll	(?)	Batx. med. 1781. Osca	298
Salvi Estibalca	(?)	Dr. med. 1781	299
Domènec Viola Pol	1781	Rom. 2 exam. 1796	300, 301
Miquel Malpeu Suñer	1783	(?)	302
Tomàs Camps Martorell	1786	(?)	303
Onofre Mestres Gou	1787	(?)	304
Francesc Puig Burgada	1788	Rom. 2 exam. 1799	305, 306
Mateu Reynés Armengué	1792	Rom.? 2 exam. 1798	307
Joan Grimany Sastre	1793	Rom. 2 exam. 1798	308, 309
Pere Tomàs	(?)	Dr. med. 1794	310
Josep Batlle Roca	(?)	Batx. 1796 Grad. med. 1802. Osca	311
Gaietà Majosa	(?)	Batx. med. 1796. Osca	312
Grau Dellunder Roura	1798	Rom. 2 exam. 1805	313
Miquel Coma Mestres	1801	(?)	314
Ramon LLirós Deldon	(?)	Batx. 1802 Grad. med. 1804. Osca	315
Joan Falgueras Puig	1805	Rom. 2 exam. 1816	316
Josep Rovira Mir	1808	«Reprobado» 1809	317
Bonaventura Casabó Mundet	1816	Rom. 2 exam.	318
Genís Pubol Mestres	1816	Rom. 2 exam. 1824	319
Genís Pericot Piferrer	1817	(?)	320
Josep Grimany Barnoya	1819	Llic. cir. mèd. 1826	321
Pere Casellas Coll	1822	Dr. med. Montpeller. Estab. a Ridaura	322
Josep Valentí Terrades	1822	Llic. med. 1827	323
Jaume Sabeña Parnau	1825	Rom. 2 exam. 1840	324
Marià Ballester Duran	1826	(?)	325
Josep Gou Molinas	1837	Llic. med. cir. 1844	326
Martí Dellunder Sagrera	1838	Llic. med. cir. 1845(?)	327
Miquel Pubul Sampol	1838	Llic. med. cir. 1845	328
Isidre Massagué Bladó	1839	Batx. med. cir. 1845	329

ULLASTRET

Josep Capellà Massanet	(?)	Batx. 1777. Grad. 1784	
		Batx. med. Cervera	330
Pius Massó	(?)	Batx. med. 1752. Osca	331
Francesc Cortada LLoreta	1764	Rom. 2 exam. 1774. Est. a Barna	332
Josep Sabadó Cortada	1771	Sagnador 1777	333
Josep Saris Cals	1795	Llatí 2 exam. 1803	334

ULTRAMORT

Josep Pagès Albert	1839	Batx. med. cir. 1846	335

VALL-LLOBREGA

Josep Maruny	(?)	Batx. 1799. LLic. med. 1802. Osca	336

VILOPRIU

Josep Pibernat Batlle	1816	Sagnador 1816	
		Rom. 2 exam. 1817	337

VERGES

Joan Fabregat Guixeras	1764	Rom. 2 exam. 1770	338
Pere Simó Matalí	1769	Llatí 9 exam. 1778	339, 340
Narcís Saló	(?)	Grad. 1772 Batx. med. Osca	341
Bernat Simó		Est. 1773 Denúncia per exercir med.	342
Josep Simó Matalí	1777	Rom. 2 exam. 1789	343
Pere Simi	1780-83	Cir. denunciat per exercir med.	344
Pere Simon	(?)	Batx. med. 1790. Osca	345
Mateu Vidal Alexeu	1791	Rom. 2 exam. 1797	346,347
Salvi Martí Forns	1798	(?)	348
Narcís Blanch	1803	(?)	349
Julià Sagaz Bofill	1804	4art curs 1808	350
Joan Vidal	1804	Sagnador 1807	351
Vicenç Puig Alaball	1805	Rom. 2 exam. 1817	352
Joan Sastre Falgueras	1806	2on curs 1807	353
Salvador Alaball	(?)	Batx. med. 1807. Osca	354
Joan Sagaz Bofill	1814	Llic. cir. mèd. 1819	355
Joan Vidal Majó	1814	Batx. cir. mèd. 1819	356
Francesc Martí Borràs	1819	Rom. 2 exam. 1826	357
Joaquim Dalmau Mir	1828	Llic. med. cir. 1835	358
Narcís Grive Cadenet	1831	Sagnador 1834	359
Narcís Quintana Maspoch	1834	Sagnador 1840	360
Narcís Grivé Vidal	(?)	Rom. 1 exam. 14.3.1835	361
Joan Mas Mir	1835	(?)	362
Josep Ant. Albert Masot	1837	(?)	363
Joan Llobera Martí	1838	Sagnador 1841	364
Tomàs Masaller Torrent	(?)	Batx. med. cir. 1846	365

QUADRE II

Codis:
Matriculats: I
Sagnadors: II
Romancistes 2 exàmens: III
Llatí 2 exàmens: IV
Llatí 3 o 5 exàmens: V
Llatí 9 exàmens: VI
Llicenciats cirurgia mèdica: VII
Llicenciats medicina i cirurgia: VIII
Fracassos: IX
Metges universitaris: X
Cirurgians extra-col.legi: XI

Població	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	Tot
Albons		2						1	1			2
Begur	8	2	1					3	2	4	2	14
La Bisbal	32	3	5	3			3	7	11	8	3	43
Calonge de les Gavarres	12	3	1	0	1	2	1	1	3	4	0	16
Castell d'Aro	1								1	1	3	5
Colomers	6	1	2		1				2	1	0	7
Corçà	18	3	4	2			1	4	4	4		22
Garrigoles	1							1				1
Montràs	1								1			1
Palafrugell	16	1	4	2	2	1	2	1	3	11		27
Palamós	24	4	2				1	10	7	5		29
Palau Sator	2		1			1						2
Pals	15	3	2				1	4	5	3		18
La Pera	6	1	1				2	1	1			6
Rupià	9	1	2	2				2	2	1		10
Sant Feliu de Guixols	12	1	3	1			1	3	3	8	4	24
Sant Sadurní de L'Empordà	2		1						1			2
Sta. Cristina de la V.d'Aro	3	2							1			3
Serra de Daró	1	1										1
Tallada	1	1										1
Torroella de Montgrí	31	3	12				1	4	11	15	4	50
Ullastret	3	1	1	1						2		5
Ultramort	1							1				1
Vall-Llobrega	1									1		1
Verges	21	5	5			1	2	2	6	2	3	26
Vilopriu	1	1										1
Vulpellac	2			1				1				2
	231	37	47	12	4	5	15	46	66	70	19	320

POBLACIONS I NOMBRE D'ALUMNES DEL REIAL COL.LEGI DE CIRURGIA

En una societat formada per agricultors, pescadors i artesans la formació intel.lectual no havia de ser certament una preocupació primordial. No obstant, la Catalunya de 1760-1843 sentia molt més que altres contrades d'Espanya la necessitat d'uns mínims de saber -que moltes vegades es reduïen a llegir, escriure i dominar les quatre regles d'aritmètica- útils a les transaccions comercials i obligat esglaó per als que desitjaven navegar o aprovar uns estudis com els de la cirurgia.

La columna vertebral d'aquest vestíbul de la cultura eren els mestres de minyons que els nostres Ajuntaments contractaven des de temps immemorial. Hem assajat estudiar aquest punt en pobles de l'Alt Maresme. La conclusió ha estat que per tractar-se de gent mal pagada era molt difícil assegurar la continuitat d'un bon professional.

Es legítim pensar que al Baix Empordà la cultura primera passava per les mateixes dificultats que a Calella, Pineda o Malgrat. Que la presència continuada d'un bon mestre es reflectia en el nombre d'individus que cursaven en centres d'ensenyament de certa categoria com ho era el Reial Col.legi de Cirurgia de Barcelona.

Si estudiem la relació entre el nombre d'habitants i el d'alumnes -és a dir el nombre de matriculats per 100 habitants- obtindrem el resultats següents.

		Habitants	Matriculats	Alumnes per 100 habitants
1	Verges	554	21	3,79
2	Corçà	707	18	2,54
3	Rupià	415	9	2,16
4	Colomers	404	6	1,48
5	Pals	1.152	15	1,30
6	Torroella de Montgrí	2.582	31	1,20
7	Palamós	2.397	24	1,00
7'	Vall-llobrega	(*)	1	——
8	La Pera	621	6	0,96
9	La Bisbal	3.389	32	0,94
10	Palafrugell	2.609	16	0,77
11	Albons	264	2	0,75
12	Calonge	1.817	12	0,66
13	Ullastret	452	3	0,66
14	Garrigoles	169	1	0,59
15	Palau Sator	392	2	0,51
16	Begur	1.911	8	0,42
17	Vulpellac	389	2	0,51

18	Ultramort	207	1	0,48
19	San Sadurní de L'Empordà	496	2	0,40
20	Serra de Daró	227	1	0,44
21	Vilopriu	283	1	0,35
22	Tallada	323	1	0,31
23	Sta. Cristina de la Vall d'Aro	1.023	3	0,29
24	Montràs	463	1	0,21
25	Sant Feliu de Guíxols	5.090	12	0,23
26	Castell d'Aro	1.089	1	0,09

(*) Al 1787 els seus habitants estaven censats a Palamós.

Com veiem hi ha set poblacions amb més d'un cirurgià per 100 habitants. D'aquestes set viles, les quatre primeres tenien una mitjana de 520 habitants. Les altres tres la tenien de 2.043.

El que crida l'atenció és que viles importants -i per tant amb possibilitats de bons ensenyaments de primària- com Begur o, sobretot, Sant Feliu de Guíxols presentin uns índexs tan pobres.

NOTES

(7) F. Puig, p. 79.
(8) AUC. *147,* 20; *180,* 220; *136,* 42 D.
(9) AUC. *190,* 84.
(10) J.M. Calbet Camarassa i J. Corbella Corbella. Diccionari biogràfic de metges catalans. Seminari Pere Mata, Barcelona 1982, núm. 6196. D'ara en endavant: Diccionari.
(11) AUC. *91,* 15.
(12) Diccionari núm. 6205.
(13) Josep Danon. Aportació a l'estudi de la Medicina social a Catalunya, Barcelona, 1975.
(14) Diccionari, núm. 7231.
(15) Ibidem, núm. 7900.
(16) Ibidem, núm. 7433.
(17) Ibidem, núm. 392.
(18) AUC. *175,* 209; *140,* 11.
(19) AUC. *178,* 176.
(20) AUC. *178,* 219.
(21) AUC. *142,* 75; *162,* 39.
(22) AUC. *176,* 178.
(23) AUC. *143,* 78; *176,* 205.
(24) AUC. *151,* 101.
(25) AUC. *184,* 120; *160,* 28 D.
(26) Diccionari núm. 7269.
(27) Ibidem, núm. 6941.
(28) Ibidem, núm. 1864.
(29) Ibidem, núm. 1276.
(30) Ibidem, núm. 6395.
(31) AUC. *167,* 49.
(32) AUC. *134,* 448; *165,* 257.
(33) Diccionari núm. 3933.
(34) Ibidem, núm. 6294.
(35) Ibidem, núm. 1275.
(36) Ibidem, núm. 1057.
(37) Ibidem, núm. 7706.
(38) AUC. *134,* 402; *165* 375.
(39) AUC. *170,* 666; *134,* 974.
(40) AUC. *134,* 1011; *171,* 213.
(41) Diccionari, núm. 8407.
(42) AUC. *134,* 1165; *139,* 20.
(43) AUC. *175,* 140.
(44) AUC. *175,* 219.
(45) AUC. *174,* 199.
(46) AUC. *139,* 298 D; *177,* 78.
(47) AUC. *139,* 310; *177,* 83.
(48) AUC. *143,* 196.
(49) AUC. *139,* 282 D.

(50) AUC. *177*, 97.
(51) AUC. *177*, 54.
(52) AUC. *139*, 154 D.
(53) AUC. *141*, 96.
(54) AUC. *177*, 173.
(55) AUC. *178*, 92; *124*, 54 D.
(56) AUC. *141*, 64.
(57) AUC. *178*, 322.
(58) AUC. *143*, 196; *179*, 151; *160*, 11.
(59) AUC. *179*, 249.
(60) AUC. *185*, 92.
(61) AUC. *145*, 167; *180*, 70.
(62) AUC. *187*, 78.
(63) AUC. *183*, 11.
(64) AUC. *157*, 59.
(65) AUC. *188*, 119; *147*, 172.
(66) Diccionari, núm. 2567.
(67) AUC. *147*, 172.
(68) AUC. *150*, 27; *190*, 49.
(69) AUC. *184*, 126; *160*, 130 D.
(70) AUC. *184*, 245.
(71) Diccionari, núm. 373.
(72) Ibidem, núm. 374.
(73) AUC. *134*, 183; *166*, 257.
(74) Diccionari, núm. 2910.
(75) Ibidem, núm. 8492.
(76) AUC. *134*, 237.
(77) AUC. *134*, 449.
(78) Diccionari, núm. 8491.
(79) AUC. *165*, 515
(80) Diccionari, núm. 1288.
(81) AUC. *170*, 5.
(82) Diccionari, núm. 1781.
(83) AUC. *171*, 199.
(84) AUC. *174*, 10.
(85) AUC. *139*, 136 D.
(86) AUC. *139*, 310 D.
(87) AUC. *142*, 30.
(88) AUC. *179*, 64; *150*, 10.
(89) Diccionari, núm. 6250.
(90) Ibidem, núm. 6250.
(91) Ibidem, núm. 8013.
(92) Ibidem, núm. 390.
(93) AUC. *171*, 465.
(94) Diccionari, núm. 8376.
(95) Ibidem, núm. 7884.
(96) AUC. *134*, 655; *170*, 133.
(97) AUC. *170*, 546.
(98) AUC. *139*, 8; *174*, 40.
(99) AUC. *175*, 252; *139*, 194 D.
(100) AUC. *147*, 102; *187*, 85.
(101) AUC. *182*, 202.
(102) Diccionari, núm. 3135.
(103) Ibidem, núm. 5412.
(104) Ibidem, núm. 3136.
(105) Ibidem, núm. 6675.
(106) AUC. *134*, 360; *167*, 137.
(107) Diccionari, núm. 7782.
(108) Ibidem, núm. 7767.
(109) Ibidem, núm. 6676.
(110) AUC. *134*, 508.
(111) AUC. *170*, 598.
(112) AUC. *134*, 1152.
(113) AUC. *169*, 357.
(114) AUC. *175*, 75.
(115) AUC. *139*, 11 D.
(116) AUC. *174*, 59.
(117) AUC. *155*, 157.
(118) AUC. *175*, 307; *139*, 156.
(119) AUC. *140*, 36; *174*, 225.
(120) AUC. *141*, 35 D.
(121) AUC. *143*, 90; *185*, 5.
(122) AUC. *185*, 103.
(123) AUC. *157*, 53; *181*, 62.
(124) AUC. *157*, 94; *187*, 113.
(125) AUC. *144*, 151.
(126) AUC. *160*, 87 D; *188*, 5.
(127) AUC. *181*, 37; *160*, 43D.
(128) AUC. *179*, 24.
(129) Diccionari, núm. 4230.
(130) Ibidem, núm. 4231.
(131) AUC. *134*, 40; *165*, 103.
(132) AUC. *134*, 230; *165*, 57.
(133) Diccionari, núm. 8400.
(134) AUC. *166*, 97; *167*, 259.
(135) Arxiu general Militar de Segòvia.
(136) Diccionari, núm. 1996.
(137) Ibidem, núm. 7481.
(138) AUC. *134; 167*, 400; *166*, 383.
(139) Diccionari, núm. 7173.
(140) Ibidem, núm. 7025.
(141) AUC. *134*, 310; *166*, 471.
(142) Diccionari, núm. 6441.
(143) Ibidem, núm. 7373.
(144) AUC. *166*, 583; *134*, 326.
(145) Diccionari, núm. 8116.
(146) Ibidem, núm. 1772.
(147) AUC. *165*, 409; *167*, 206.
(148) Diccionari, núm. 3031.
(149) AUC. *170*, 17.
(150) AUC. *134*, 634; *169*, 72.
(151) Diccionari, núm. 8092.

(152) Ibidem, núm. 4861.
(153) Ibidem, núm. 4242.
(154) Ibidem, núm. 7066.
(155) AUC. *134,* 790; *170,* 420.
(156) Diccionari, núm. 2776.
(157) Ibidem, núm. 4211.
(158) AUC. *139,* 284 D. *177,* 206.
(159) AUC. *141,* 71; *178,* 60.
(160) AUC. *144,* 293; *180,* 13.
(161) AUC. *181,* 227.
(162) AUC. *181,* 258.
(163) Diccionari, núm. 4611.
(164) AUC. *153,* 56; *188,* 287.
(165) Diccionari, núm. 3853.
(166) Ibidem, núm. 855.
(167) Ibidem, núm. 3837.
(168) Ibidem, núm. 7703.
(169) AUC. *134,* 151; *167,* 225.
(170) AUC. *165,* 49.
(171) AUC. *165,* 355; *167,* 179.
(172) Diccionari, núm. 8508.
(173) AUC. *166,* 705; *167,* 566.
(174) Diccionari, núm. 8285.
(175) AUC. *168,* 169.
(176) Diccionari, núm. 465.
(177) Ibidem, núm. 8509.
(178) AUC. *134,* 494.
(179) AUC. *169,* 106; *134,* 762.
(180) AUC. *134,* 1133; *171,* 572.
(181) AUC. *171,* 551; *134,* 1153.
(182) AUC. *175,* 246.
(183) AUC. *174,* 332; *139,* 328 D.
(184) AUC. *176,* 187; *143,* 4; *160,* 5.
(185) AUC. *179,* 42.
(186) Diccionari, núm. 1269.
(187) AUC. *145,* 135; *180,* 80.
(188) AUC. *145,* 136; *180,* 81.
(189) AUC. *160,* 8.
(190) AUC. *147,* 21; *180,* 139.
(191) AUC. *180,* 185.
(192) AUC. *180,* 281; Caixa 308.
(193) AUC. *187,* 166.
(194) Diccionari, núm. 6499.
(195) AUC. *181,* 272.
(196) AUC. *157,* 145; *160,* 74 D.
(197) AUC. *169,* 86; *134,* 696.
(198) Diccionari, núm. 7415.
(199) Ibidem, núm. 7207.
(200) AUC. *170,* 285; *134,* 675.
(201) Diccionari, núm. 3120.
(202) Ibidem, núm. 5048.
(203) Ibidem, núm. 5050.
(204) AUC. *139,* 99; *171,* 621.
(205) AUC. *140,* 16 D; *157,* 7.
(206) Diccionari, núm. 7920.
(207) AUC. *175,* 257.
(208) AUC. *180,* 284.
(209) AUC. *175,* 381.
(210) AUC. *141,* 66; *178,* 22.
(211) AUC. *144,* 93; *160,* 15 D.
(212) AUC. *148,* 165; *181,* 71.
(213) AUC. *152,* 224; *187,* 34.
(214) AUC. *148,* 143; *181,* 140.
(215) AUC. *190,* 74.
(216) AUC. *153,* 70; *190,* 35.
(217) AUC. *153,* 86; *190,* 26.
(218) AUC. *190,* 150.
(219) AUC. *170,* 152; *166,* 781.
(220) Diccionari, núm. 7759.
(221) Ibidem, núm. 7758.
(222) AUC. *134,* 451; *166,* 781.
(223) AUC. *174,* 128.
(224) AUC. *139,* 275 D; *177,* 71.
(225) AUC. *182,* 154.
(226) AUC. *160,* 115.
(227) AUC. *166,* 95.
(228) AUC. *165,* 233; Caixa 301.
(229) Diccionari, núm. 6507.
(230) AUC. *136,* 20.
(231) AUC. *169,* 182.
(232) Diccionari, núm. 3995.
(233) AUC. *139,* 56.
(234) AUC. *139,* 207; *177,* 187.
(235) AUC. *139,* 203.
(236) AUC. *143,* 192.
(237) AUC. *147,* 14; *180,* 138.
(238) Diccionari, núm. 7202.
(239) F. Puig, p. 101.
(240) Diccionari, núm. 4613.
(241) Ibidem, núm. 6570.
(242) AUC. *134,* 347; *166,* 261.
(243) AUC. *166,* 483; *167,* 458.
(244) Diccionari, núm. 2601.
(245) AUC. *166,* 599; *134,* 535.
(246) AUC. *166,* 679; *167,* 554.
(247) AUC. Mss. 763, 562, 566.
(248) Diccionari, núm. 8127.
(249) AUC. *134,* 507; *165,* 495.
(250) Diccionari, núm. 6928.
(251) Ibidem, núm. 4434.
(252) Ibidem, núm. 7753.
(253) Ibidem, núm. 6784.
(254) AUC. *171,* 381.
(255) Diccionari, núm. 8375.
(256) Ibidem, núm. 6121.
(257) Ibidem, núm. 7157.

(258) Ibidem, núm. 8149.
(259) AUC. *139,* 255 D.
(260) AUC. *176,* 39; *142,* 47.
(261) Diccionari, núm. 2602.
(262) AUC. *181,* 166; *160,* 55.
(263) AUC. *147,* 56.
(264) AUC. *160,* 107.
(265) Diccionari, núm. 7235.
(266) AUC. *176,* 153.
(267) AUC. *134,* 489; *165,* 295.
(268) Diccionari, núm. 7725.
(269) AUC. *167,* 150.
(270) AUC. *175,* 39.
(271) AUC. *181,* 266.
(272) AUC. *190,* 123.
(273) AUC. *188,* 258.
(274) AUC. *189,* 125.
(275) Diccionari, núm. 1299.
(276) Ibidem, núm. 6933.
(277) Ibidem, núm. 1458.
(278) Ibidem, núm. 8227.
(279) Ibidem, núm. 6629: AUC. *91,* 12 D.
(280) Ibidem, núm. 6669.
(281) Ibidem, núm. 7143.
(282) AUC. *165,* 81.
(283) AUC. *134,* 207; *167,* 268.
(284) Diccionari, núm. 7518.
(285) AUC. *134,* 305; *167,* 460.
(286) AUC. *134,* 300; *166,* 519.
(287) AUC. *165,* 425.
(288) AUC. *165,* 351.
(289) Diccionari, núm. 8270.
(290) Ibidem, núm. 6958.
(291) Ibidem, núm. 1550.
(292) Ibidem, núm. 8305.
(293) AUC. *134,* 528; *165,* 693.
(294) AUC. *170,* 180.
(295) AUC. Mss. 763, 566.
(296) Diccionari, núm. 1429.
(297) Ibidem, núm. 2914.
(298) Ibidem, núm. 1241.
(299) Ibidem, núm. 7176.
(300) Ibidem, núm. 8515.
(301) AUC. *134,* 963; *170,* 348.
(302) AUC. *170,* 480.
(303) AUC. *170,* 656.
(304) AUC. *171,* 33.
(305) AUC. *171,* 105; *134,* 1070.
(306) Diccionari, núm. 8306.
(307) Ibidem, núm. 8393.
(308) Ibidem, núm. 7492.
(309) AUC. *134,* 1018; *171,* 475.
(310) Diccionari, núm. 5367
(311) Ibidem, núm. 6279.
(312) Ibidem, núm. 2705.
(313) AUC. *139,* 27 D.
(314) AUC. *174,* 104.
(315) Diccionari, núm. 2607.
(316) AUC. *139,* 169; *175,* 262.
(317) AUC. *177,* 2.
(318) AUC. *139,* 318 D; *177,* 250.
(319) AUC. *141,* 95; *177,* 288.
(320) AUC. *123,* 236.
(321) AUC. *141,* 136; *178,* 69.
(322) Diccionari, núm. 1058.
(323) AUC. *155,* 31; *178,* 356.
(324) AUC. *147,* 160; *179,* 146.
(325) AUC. *179,* 206.
(326) AUC. *157,* 88; *182,* 51.
(327) AUC. *182,* 90.
(328) AUC. *182,* 169; *157,* 193.
(329) AUC. *182,* 259; *160,* 85.
(330) Diccionari, núm. 6664.
(331) Ibidem, núm. 2928.
(332) AUC. *134,* 265; *166,* 67.
(333) AUC. *166,* 591.
(334) AUC. *134,* 1159; *171,* 604.
(335) AUC. *182,* 230; *160,* 100 D.
(336) Diccionari, núm. 2.855
(337) AUC. *134,* 141; *167,* 260.
(338) Diccionari, núm. 7191.
(339) Ibidem, núm. 8448.
(340) AUC. *134,* 460; *165,* 253.
(341) Diccionari, núm. 4675.
(342) AUC. Mss. 763, 457.
(343) AUC. *134,* 775.
(344) F. Puig, p. 92.
(345) Diccionari, núm. 5024.
(346) Ibidem, núm. 8483.
(347) AUC. *171,* 298.
(348) AUC. *175,* 74.
(349) AUC. *175,* 182.
(350) AUC. *175,* 224.
(351) AUC. *175,* 236.
(352) AUC. *175,* 255; *139,* 195.
(353) AUC. *175,* 318.
(354) Diccionari, núm. 61.
(355) AUC. *177,* 142; *139,* 274.
(356) AUC. *177,* 48; *158,* 22 D.
(357) AUC. *162,* 80; *178,* 88.
(358) AUC. *147,* 7; *180,* 12.
(359) AUC. *186,* 338.
(360) AUC. *151,* 12; *187,* 24.
(361) AUC. *144,* 223.
(362) AUC. *187,* 169.
(363) AUC. *182,* 54.
(364) AUC. *188,* 276.
(365) AUC. *160,* 95.